МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ЛАЗАР ЯНА АНДРІЇВНА

«ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА» (НА МАТЕРІАЛАХ ТОВ «ЛЕОНА ТРАНС»)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітнього кваліфікаційного рівня «магістр»

Чернігів -2018

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, факультет обліково-економічний Чернігівського національного технологічного університету Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сидоренко Олександр Олексійович Володимирівна, Чернігівський національний технологічний університет

Рецензент:

Захист відбудеться «26» грудня 2018 р. о 09.00 год. на засіданні екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технологічному університеті

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту: доктор економічних наук, професор Маргасова Вікторія Геннадіївна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У процесі реформування системи бухгалтерського обліку в Україні зазнали істотних змін методологічні засади формування, обліку й відображення у звітності фінансових результатів звітного періоду з орієнтацією на концептуальні основи і принципи визнання доходів та витрат. Проте, це не забезпечило створення цілісної системи формування показників фінансового результату та відображення їх у фінансовій та податковій звітності. Незважаючи на те, що принципи, організація й методика обліку, порядок формування облікової політики підприємств України відповідають міжнародним стандартам фінансової звітності, все ж існує ряд невідповідностей в окремих концептуальних підходах щодо їх визнання. Саме тому є актуальною необхідність дослідження й формування методичних підходів щодо визначення фінансових результатів в системі бухгалтерського обліку.

Основним економічним чинником, який в значній мірі визначає прибутковість підприємства, є фінансовий результат підприємства. При цьому фінансовий результат виступає тим комплексним показником, який узагальнює усі результати виробниче-господарської діяльності підприємства та визначає її ефективність.

Оскільки величина фінансового результату визначає можливість подальшого розвитку підприємства (розширення виробництва, оновлення його основних засобів, впровадження нових прогресивних технологій і т.д.) та створює запас фінансової стійкості, який дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни у ринковій кон'юнктурі, то дослідження організації обліку, аналіз та аудит фінансових результатів на підприємстві є актуальною на даний момент темою.

Питанням обліку фінансових результатів підприємства приділяли достатньо уваги як вітчизняні, так і зарубіжні вчені та практики. Проте ці питання настільки широкі, що були й залишаються актуальними для багатьох наукових пошуків. Сутність витрат, доходів і фінансових результатів

досліджено у роботах І. А. Басманова, Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, С. О. Ніколаєвої, С. Ф. Голова, Н. Г. Карпової, О. Д. Каверіної, А. Ш. Маргуліса, О. В. Лишиленко, В. В Сопка, Л. М. Кіндрацької, Є. В. Мниха, В.О. Шевчука та інші.

Провідні фахівці, які займаються практичними аспектами визначення фінансового результату та його узгодження із сумою оподатковуваного прибутку, зокрема Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.М. Пархоменко, М.С. Пушкар, В.М. Швець акцентують увагу на розв'язанні окремих проблем визнання доходів і витрат, дослідженні чинників їх впливу на фінансовий результат та оподатковуваний прибуток, достовірності показників фінансової та податкової звітності.

Мета випускної кваліфікаційної роботи - є з'ясування економічної сутності доходів, витрат, фінансових результатів діяльності підприємства в умовах ринкової економіки, дослідження системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю транспортного підприємства та розробка заходів щодоїї вдосконалення та підвищення ефективності діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження даної роботи є процес організації обліку та контролю фінансових результатів діяльності на транспортному підприємстві. ТОВ «Леона Транс».

Предметом дослідження виступає система бухгалтерського обліку фінансових результатів ТОВ «Леона Транс».

Для досягнення поставленої мети у роботі поставлено та вирішено наступні **завдання**:

- дослідити економічну сутність фінансових результатів та здійснити їх класифікацію, з метою забезпечення потреб обліку у формуванні повної, правдивої та неупередженої інформації у звітності;
- вивчити критерії визнання доходів, витрат в обліку та розробити два дерева прийняття рішення щодо порядку визнання доходів від реалізації (обміну) продукції (товарів, інших активів), та доходів від

надання послуг, з метою зменшення трудомісткості облікових робіт;

- уточнити класифікацію доходів і витрат, як складових фінансових результатів, з урахуванням норм міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку;
- систематизувати нормативно-правове забезпечення обліку доходів, витрат та фінансових результатів з метою удосконалення методик їх обліку;
- дослідити процес організації обліку фінансових результатів та розглянути його на прикладі досліджуваного підприємства;
- дослідити методику обліку доходів і витрат за діючим нормативним забезпеченням та розробити пропозиції по її удосконаленню;
- виявити основні тенденції розвитку автомобільного транспорту в Україні; навести фінансово-економічну характеристику діяльності підприємства та провести аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;
- запропонувати напрями удосконалення системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Леона Транс».

Дослідження проводилось із використанням таких **методів**: у процесі дослідження методики бухгалтерського обліку фінансових результатів підприємств застосовувалися загальнонаукові методи та прийоми: методи індукції, дедукції – при дослідженні теоретичних питань бухгалтерського обліку фінансових результатів в історичному аспекті; спостереження та порівняння – для визначення стану обліку фінансових результатів діяльності підприємств; абстрактно - логічний метод і метод причинно-наслідкового зв’язку, метод аналогії, діалектичний метод, системний підхід – для удосконалення методики бухгалтерського обліку фінансових результатів підприємств; середніх і відносних величин (при аналізі фінансових результатів та оцінюванні фінансового стану підприємства).

Інформаційними джерелами для написання випускної кваліфікаційної роботи виступити законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік і аудит фінансових результатів, офіційні статистичні матеріали, методичні матеріали, дані мережі Інтернет. Фактологічною основою проведеного дослідження є статті вітчизняних і зарубіжних учених з проблем бухгалтерського обліку і аудиту фінансових результатів, матеріали досліджуваного підприємства. та внутрішньої документації, наукові праці провідних вітчизняних вчених.

Практична цінність випускної кваліфікаційної роботи полягає у запропонованому комплексі заходів із вдосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю підприємства та напрямах підвищення ефективності діяльності ТОВ «Леона Транс».

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Основний зміст викладений на 96 сторінках, робота містить 21 таблицю, 14 рисунків, список використаних джерел з 105 найменувань та 2 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** наведена актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, висвітлені мета та завдання, об’єкт та предмет, методи, що були використані при написанні роботи та джерела інформації та практична цінність роботи.

У першому розділі **«Теоретико - методичні засади обліку та аналізу фінансових результатів діяльності транспортного підприємства»** досліджена економічну сутність фінансових результатів. З метою з’ясування сутності фінансових результатів та забезпечення потреб обліку в роботі було удосконалено класифікацію фінансових результатів діяльності підприємства, що сприятиме більш достовірному відображенню інформації у звітності.

В роботі було досліджено сутність понять «доходи» та «витрати» за П(с)БО, МСБО та думки науковців, в результаті чого зроблено висновок, що поняття «дохід» в національних стандартах та міжнародних дещо відрізняється. В процесі вивчення сутності доходів було виявлено, що значна кількість критеріїв визнання доходів, вказує на трудомісткість процесу їх визнання, у зв'язку з цим, нами, було розроблено два дерева прийняття рішення щодо порядку визнання доходів від реалізації (обміну) продукції (товарів, інших активів), та доходів від надання послуг.

Оскільки доходи і витрати при визначенні фінансового результату співставляються один з одним, то в роботі уточнено класифікацію доходів та витрат. Зокрема, склад елемента операційних витрат «Амортизація», зокрема, обґрунтовано потребу внесення змін до П(с)БО 16 «Витрати» та включання до відповідного елементу витрат, не лише суми нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів, а й суму амортизації інвестиційної нерухомості, та біологічних активів, нарахування якої передбачено відповідними національними та міжнародними стандартами обліку, що буде сприяти формуванню достовірної звітності.

Основне джерело доходів транспортних підприємств – надання послуг з перевезення, при цьому підприємство несе витрати, від розміру яких також залежить фінансовий результат.

З метою удосконалення методики обліку доходів і витрат у роботі було систематизовано нормативно-правове забезпечення обліку доходів, витрат та фінансових результатів. При відображенні в обліку доходів, витрат та фінансових результатів підприємства керуються П(С)БО 15 «Дохід» та П(С)БО 16 «Витрати». У своїй діяльності транспортні підприємства керуються галузевими нормативно-правовими актами, зокрема: Закон України «Про транспорт», «Про автомобільний транспорт», «Про транспортно-експедиторську діяльність» та іншими.

Другий розділ роботи **«Методика обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства»** присвячений висвітленню тенденцій

розвитку автомобільного транспорту в Україні та виявлення особливостей обліку та аналізу фінансових результатів досліджуваного підприємства з метою виявлення резервів їх покращення.

ТОВ «Леона Транс» займається перевезенням вантажів. Виявлено, що обсяг вантажних перевезень в Україні має тенденцію до скорочення, що викликано впливом ряду зовнішніх чинників. Серед підприємств автомобільного транспорту багато збиткових. Негативно позначається на якості транспортування незадовільний стан дорожньої інфрастуктури в Україні.

В результаті дослідження системи обліку ТОВ «Леона Транс» було виявлено, що:

- облік ведеться бухгалтерією у складі одного головного бухгалтера за змішаною (паперово-комп'ютерною) формою, зокрема з використанням журналів-ордерів та програми «1С: Бухгалтерія»;

- підприємство має затверджений наказ про облікову політику, в якому недостатньо розкрито основні питання обліку, зокрема стосовно обліку доходів, витрат, основних засобів, розподілу і використання прибутку та інші не менш важливі питання;

- підприємство не має затвердженого робочого плану рахунків, який би враховував би особливості транспортної діяльності підприємства, а користується загальним Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Для відображення в обліку доходів використовуються рахунки 7-го класу, для обліку витрат - рахунки 9-го класу. Дохід від перевезення відображається на рахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», собівартість перевезень – на 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг», без їх деталізації за видами послуг, видами контрагентів, місцем розташування послуг тощо.

Для відображення фінансових результатів діяльності призначено рахунок 79 «Фінансові результати», зокрема рахунок 791 «Результат операційної діяльності». В залежності від того який фінансовий результат отримує

підприємство, прибуток підприємства відображається на рахунку 441 «Прибуток нерозподілений» , а збиток на 442 «Непокриті збитки».

Відображення в обліку доходів від реалізації послуг і витрат відбувається на підставі первинних документів: рахунків-фактур, договорів на транспортні послуги, товарно-транспортних накладних, розрахунків (довідок) бухгалтерії.

На підприємстві складають ф. № 1-м «Баланс» та форма № 2-м «Звіт про фінансові результати». При її складанні підприємство керується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Дохід від надання транспортних послуг на досліджуваному підприємстві має тенденцію до зростання.

У третьому розділі роботи **«Вдосконалення системи бухгалтерського обліку та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Леона Транс»** запропоновані заходи із вдосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю підприємства, окремо значну увагу приділено питанням удосконалення наказу про облікову політику та робочого плану рахунків ї графіку документообігу, а також визначені стратегічні напрями його розвитку та підвищення ефективності діяльності.

За результатами дослідження системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю ТОВ «Леона Транс» запропоновані наступні заходи щодо її вдосконалення:

- наведено перелік елементів, які доцільно внести в діючий наказ про облікову політику підприємства із розкриттям у неї порядку обліку основних засобів, дебіторської заборгованості, доходів і витрат, курсових різниць та фінансових результатів діяльності;
- розробка робочого плану рахунків із деталізацією субрахунків, які відображають та пов’язані зі специфікою діяльності підприємства;
- запропоновано графік документообігу та окремі елементи системи внутрішнього контролю на підприємстві;

- впровадження окремих елементів системи управлінського обліку на підприємстві, зокрема формування і застосування в практичній діяльності і в процесі прийняття рішень бюджетів витрат та аналіз їх відхилень за фактичними даними;

Основними стратегічними напрямами розвитку та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Леона Транс» є: удосконалення системи управління вантажообігом на підприємстві; розширення кадрового потенціалу підприємства; оновлення транспортного парку; розширення географії замовлень.

Впровадження запропонованих у роботі заходів дозволить посилити контроль за формуванням фінансових результатів та підвищити ефективність діяльності підприємством в цілому.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження є теоретичне узагальнення та методичні рекомендації щодо удосконалення обліку доходів, витрат та фінансових результатів, як основи забезпечення формування повної, правдивої, достовірної та неупередженої інформації для прийняття рішень. Проведені дослідження дозволили сформулювати наступні висновки і пропозиції.

1) У нормативній базі України з питання обліку не існує визначення поняття «фінансового результату». Натомість наведені визначення понять збиток та прибуток. Отже, це дає нам змогу узагальнити поняття «фінансовий результат», як прибуток або збиток від порівняння доходів з витратами, які були понесені для отримання цих доходів. Проте можлива ситуація, коли витрати дорівнюють доходам, отже фінансовий результат буде нульовим. Аналіз думок провідних науковців, дозволив уточнити сутність поняття «фінансовий результат». На нашу думку, для цілей обліку під терміном фінансовий результат звітного періоду слід розуміти – результат співставлення доходів і витрат, понесених для одержання цих доходів щодо звичайної

діяльності (в тому числі доходів і витрат, які виникли в результаті настання надзвичайних подій). Фінансовий результат виражається у вигляді прибутку, збитку чи нульового значення (беззбитковості діяльності) та, за потреби, з метою задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів може деталізуватися за видами діяльності та іншими класифікаційними ознаками.

З метою з'ясування сутності фінансових результатів та забезпечення потреб обліку в роботі було удосконалено класифікацію фінансових результатів діяльності підприємства, що сприятиме більш достовірному відображенню інформації у звітності.

2) Згідно із принципом нарахування та відповідності доходів і витрат, для визначення фінансового результату звітного періоду слід порівняти доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. У зв'язку з цим в роботі було досліджено сутність понять «доходи» та «витрати» за П(с)БО та МСБО. В процесі вивчення сутності доходів було виявлено, що значна кількість критеріїв визнання доходів, вказує на трудомісткість процесу їх визнання, у зв'язку з цим, нами, було розроблено два дерева прийняття рішення щодо порядку визнання доходів від реалізації (обміну) продукції (товарів, інших активів), та доходів від надання послуг.

3) Обґрунтовано потребу внесення змін до П(с)БО 16 «Витрати» та включання до елементу витрат «Амортизація», не лише суми нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів, а й суму амортизації інвестиційної нерухомості, та біологічних активів, нарахування якої передбачено відповідними національними та міжнародними стандартами обліку, що буде сприяти формуванню достовірної звітності;

4) З метою удосконалення методики обліку доходів і витрат у роботі було систематизовано нормативно-правове забезпечення обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

5) В роботі було розглянуто основні елементи організації бухгалтерського обліку фінансових результатів на досліджуваному підприємстві яка надає

послуги з перевезення вантажів.В результаті дослідження системи обліку ТОВ «Леона Транс» було виявлено, що:

- облік ведеться бухгалтерією у складі одного головного бухгалтера за змішаною (паперово-комп'ютерною) формою, зокрема з використанням журналів-ордерів та програми «1С: Бухгалтерія»;

- підприємство має затверджений наказ про облікову політику, в якому недостатньо розкрито основні питання обліку, зокрема стосовно обліку доходів, витрат, основних засобів, розподілу і використання прибутку та інші не менш важливі питання;

- підприємство не має затвердженого робочого плану рахунків, який би враховував би особливості транспортної діяльності підприємства, а користується загальним Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Для відображення в обліку доходів використовуються рахунки 7-го класу, для обліку витрат - рахунки 9-го класу. Дохід від перевезення відображається на рахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», собівартість перевезень – на 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг», без їх деталізації за видами послуг, видами контрагентів, місцем розташування послуг тощо

6) Обґрунтовано необхідність внесення змін до плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій та інструкцію до його застосування, шляхом додавання до цих документів рахунків: 834 «Амортизація біологічних активів»; 835 «Амортизація інвестиційної нерухомості»; зміни назви рахунку 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів» на «Собівартість реалізованих інших оборотних активів», запропоновані зміни будуть сприяти підвищенню достовірності фінансової звітності.

7) Важливе значення в управлінні фінансовими результатами має їх аналіз. При цьому такий аналіз повинен бути раціональний, і відповідати вимогам користувачів. У зв'язку з цим в роботі проведено аналіз фінансових

результатів та запропоновані шляхи покращення діяльності підприємства в цілому

8) В результаті дослідження було розроблено комплекс пропозицій теоретичного та практичного характеру з удосконалення обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

АНОТАЦІЯ

Лазар Я.А. «Облік та аналіз фінансових результатів діяльності транспортного підприємства» (на матеріалах ТОВ «Леона Транс»)

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2018.

Мета випускної кваліфікаційної роботи - є з'ясування економічної сутності доходів, витрат, фінансових результатів діяльності підприємства в умовах ринкової економіки, дослідження системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю транспортного підприємства та розробка заходів щодоїї вдосконалення та підвищення ефективності діяльності підприємства.

У першому розділі випускної кваліфікаційної роботи досліджується економічна сутність понять доходи, витрати, фінансових результатів діяльності транспортного підприємства та здійснено їх класифікацію для потреб обліку. Узагальнено основні нормативно-правові документи, які мають вплив на діяльність та облік на досліджуваному підприємстві.

У другому розділі роботи досліджено проблеми та перспективи розвитку автомобільного транспорту в Україні, здійснена фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства ТОВ «Леона Транс» та аналіз існуючої системи бухгалтерського обліку і контролю на підприємстві, досліджено особливості обліку фінансових результатів діяльності підприємства та здійснено їх аналіз.

У третьому розділі випускної кваліфікаційної роботи запропоновані заходи із вдосконалення системи бухгалтерського обліку, зокрема обґрунтовано доцільність внесення значних доповнень до наказу про облікову політику підприємства, робочого плану рахунків та графіку документообігу, посилення окремих елементів системи внутрішнього контролю, а також наведені пропозиції щодо розвитку та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Леона Транс»

Ключові слова: доходи, витрати, фінансовий результат, системи обліку та контролю фінансових результатів, транспортне підприємство.